

N.Y.C. TIME

זמן הדלקת נרות - 8:13

סוף זמני ק"ש - 8:38

- 9:14

סוף זמן תפלה - 10:29

דף היומי לש"ק: גיטין מ"ו

בס"ד, עש"ק פ' חקת-בלק - פרק ה' - שנת תשפ"ג לפ"ק

פרשיות חקת-בלק

"ויקחו אליך פרה אדומה וגו'" (יט:ב). ופירש"י (יט:כב): תבוא פרה ותכפר על העגל, ע"כ. ויש להבין, מה ענין טומאת מת וטהרתו ע"י פרה אדומה לחטא העגל?

בספר במחיצת רבינו מובא מהג"ר יעקב קמינצקי זצ"ל: והסביר רבינו עפ"מ דדרשינן (ע"ז ה.) עה"פ (תהלים פב:ו) "אני אמרתי אלקים אתם ובני עליון כולכם", חבלתם מעשיכם "אכן כאדם תמותון וגו'". והיינו שבמעמד הר סיני פסקה גזירת מיתה, והיו כולם כאדם הראשון קודם החטא. וכאשר חטאו בעגל חזרה עליהם גזירת מיתה. ולכן כל מיתה מזכרת עון העגל, והמתעסקים עם האדם המת צריכין פרישה וכפרה על ענין חטא העגל (ועיין באמת ליעקב יט:ב).

"לא מקום זרע ותאנה וגפן ורמון ומים אין לשתות" (כ:ה). וכותב הג"ר שלמה גאנצפריד זצ"ל, בעל הקיצור שו"ע בספר אפריון: נראה כי ע"פ הרוב במקום שהאוריר קר ואין הזרע יפה כל כך, שמה נמצאו מעינות טובות. ובמקום שהאוריר חם וטוב לזרע, שמה אין המים טובים כי"כ לשתות. וז"ש דכאן איכא תרתי לריעותא - 'לא מקום זרע', וגם 'ומים אין לשתות'.

"ובלק בן צפור מלך למואב בעת ההיא" (כב:ד). פירש"י: לא הי' ראוי למלכות, מנסיכי [שרי] מדין הי', וכיון שמת סיהון מנוהו עליהם לצורך שעה (תנחומא ד').

בספר כאיל תערוג - מועדים, מובא מהג"ר אהרן ליב שטיינמאן זצ"ל: בגמ' (יבמות עו:) מבוואר שרצו לפסול את דוד מלבוא בקהל משום דקאתא מרות המואביה, עד שדרשו ההלכה ד'עמוני ולא עמונית, מואבי ולא מואבית.

והקשה המהרי"ט (בחיודי לקידושין סז: ד"ה באומות), הא רות בתו של עגלון מלך מואב היא, ועגלון בן בנו של בלק הי', ובלק הלוא מנסיכי מדין הי'. וא"כ עגלון הוא ממדין ולא ממואב, ולמה רצו לאסור את דוד ורות מלבוא בקהל?

וכתב לתרץ דהא דאמרינן באומות 'הלך אחר הזכר' קאי רק על אלו שנולדו לאחר שנאמר האיסור, אבל בלק בשעת האיסור מלך מואב הי'. וגם לטעמא דיהיב קרא 'על דבר אשר לא קידמו אתכם בלחם ובמים' (דברים כג:ה) שייך על המלך יותר. וכן הטעם על ששכרו את בלעם, הרי בלק הוא זה ששכר את בלעם, וא"כ אף הוא בכלל האיסור.

ומ"מ קשה, הא סוף סוף בלק אינו ממואב, ואיך יהי' לו דין מואבי. וגם, הא האיסור של מואב לבוא בקהל נאמר בסני, ובאותה

"זאת חקת התורה וגו'" (יט:ב). באור החיים הקדוש איתא: והנה ההבדל שבו הורמו עם בני ישראל משאר הגוים הוא באמצעות קבלת התורה, שזולת זה הנה ככל הגוים בית ישראל, ומעתה טעמנו צוף דבש אמרי קל במה שאמר "זאת חקת התורה", פירוש חקה זו של הטומאה ותנאי טהרתה תסובב מהתורה, כי ע"י שקיבלו התורה נעשו עם בני ישראל דבר שהרוחנים השפלים תאביים להדבק בהם להיותם חטיבה של קדושה עליונה בחייהם גם במותם. בחייהם - שבנוגע במת או יאהילו עליו וכדומה, תדבק בהם הטומאה שבמת ולא תחפוץ להפרד, אם לא בכח גדול אשר חקק ה' במצוה האמורה בענין של פרה אדומה. ובמותם - ג"כ תתרבה הטומאה, כאומרם ז"ל (ב"מ קיד:) בפסוק "אדם כי ימות [באהל] וגו'" - ישראל מטמאים באהל ואין אומות מטמאין באהל.

וממשך האוה"ח: וכבר המשלתי במקום אחר ענין זה לב' כלים שהיו אצל בעל הבית - אחת מלאה דבש, ואחת מלאה זבל, ופינה אותם והוציאם לחוץ מהחדר. אותה שהיתה מלאה דבש מתקבצים לה כל הזבובים והרמשים, ואותה שהיתה מלאה זבל הגם שינסו לה קצת מהרמשים לא ישוה לשל דבש. כמו כן אדם מישראל שמת, להיותו מלא קדושה המתוקה והעריכה בצאת הנפש ונתרוקן הגוף יתקבצו הקליפות לאין קץ שהם כוחות הטומאה התאביים תמיד להדבק בקדושה ליהנות מהערב, ולזה יטמא באהל וכו' משא"כ אשר לא מזרע ישראל להיותו מושלל מהקדושה, אין כל כך התקבצות הטומאה אלא חלק הממית הנדבק בגוף, ואשר יסובב הכל היא התורה, עכ"ל.

והנה, המושג שמבאר האור החיים הקדוש שכל מה שהיתה בו קדושה יתירה, בהעדר אותה קדושה תמלא החלל טומאה יתירה, ומשום הכי ישראל שמת מטמא יותר מעכו"ם שמת, כותב הנצי"ב זצ"ל ששייך ג"כ למי ששנה ופירש, שגרוע הוא ממי שלא למד כלל. וז"ל בפ' חקת עה"פ "ונשקפה על פני הישימון" (כא:כ בהרחב דבר): וכל זה הוא שבח התורה, דבשביל שקדושתה וגדולתה וכבודה מרובה, על כן מי שזכה לה וירד ממנה - עונשו מרובה כל כך. ובוזה ניכר שבחה, שלא כמו שאר חכמות, שאע"ג שהחכם נחל כבוד מחמתם, ואח"כ הסיח דעת מהם וירד מכבודו, מ"מ לא נגרע כחו משארי אנשים שלא זכו מעולם לחכמה, משא"כ חכמת התורה, דשנה ופירש גרוע ומתגשם יותר מעם הארץ. והטעם בזה שנעשה שפל ונבזה, משום שזכה בה לצורה אחרת, וחוט של חסד היה משוך עליו עי"ז. וזה כלל בטבע, דמי שיש לו צורה גבוהה ואח"כ איבד צורתו - נעשה גרוע ממה שתחתיו בצורה פחותה. וכך טבע דומם צומח חי מדבר, וכך טבע כל מעלה רוחנית. והטעם שנענש הרבה הוא כמו שכתבתי בספר (כראשית כו:ה) ובכמה מקומות, דמי שהוא בן תורה הרי הוא איש חיל נושא חרבו של הקב"ה, וידוע דעונשי איש חיל חמור הרבה מאיש מדיני, מפני שהוא נושא חרב המלך, ובהעוותו הרי זה מבזה את המלך - כך עונש ביטול תורה חמור הרבה, עכ"ל.

שעה עדיין לא הי' בלק מלך למואב, דהא נעשה מלך מואב אחרי שנהרג סיחון, וזה בשנת הארבעים לצאת בני"מ מצרים, ואיך הוא נחשב בכלל איסור של מואבים? [ומה שאמרה תורה "ואשר שכר עליך את בלעם" (שם), על כרחך ניתוסף אח"כ, אבל עצם האיסור הא נאמר בנייני בשעת מתן תורה, ואז בלק לא הי' עדיין מלך מואב].

ועל כרחק צריך ליישב קושייתו ולומר דהי' ידוע להם שאביו של בלק ממואב הי', אלא שבלק נולד ונתגדל במדין, ונעשה להם נסיך שנחשב אצלם כמדיני, אבל על פי דין, מואבי הי'. ולכך רות נכדתו היתה בכלל איסור מואבי. (אילת השחר, קידושין סז: רש"י ד"ה מאי באומות הלך אחר הזכר)

"אולי אוכל נכה בו וגו'" (כב:ו). בספר אהל יעקב להמגיד מדובנא זצ"ל איתא: ראוי להתעורר מדוע אמר לשון ספק, הלוא אמר "כי ידעתי את אשר תברך מבורך ואשר תאור יואר". ומה גם, מה ירויח בזה שיקלל את ישראל, הלוא עוד לא יהי' בטוח פן יבוא עליו עם אחר מן העמים, והי' לו לחבור יותר שיברך אותו ויהי' בטוח מכל העמים.

ואולי יתכן כי מואב כאשר נלחם עם סיחון, אז קילל את מואב, כמאמר "אכלה ער מואב" (כא:כח), א"כ לא הי' יכול לבקש מאת בלעם שיברך את מואב בהיותו כבר ארור, ואין ארור נעשה ברוך. לכן ביקש לקלל את ישראל ובזה יהי' דומה בדומה, וע"כ אמר "אולי אוכל נכה בו" על דרך ספק.

וזהו מה שנאמר "לא יבוא עמוני ומואבי בקהל ה' וגו'" על דבר אשר לא קדמו אתכם בלחם וגו' ואשר שכר עליך וגו'" (דברים כג:ד-ה) - אמר ב' טעמים, כי על אשר לא קידמו בלחם הי' מקום לומר כי זה הי' רק מסיבת קמצנות אשר בהם. על זה אמר 'ואשר שכר עליך את בלעם וגו'', ואמר לו לתת מלוא ביתו כסף וזהב רק בעד ספק 'אולי אוכל נכה בו'.

בענין חידוש המהרש"ק אודות חיוב הצלת נפשות לזקן ואינו לפי כבודו

בפרשתנו מובא שאמר המלאך אל בלעם: "על מה הכית את אתונך זה שלש רגלים וכו' אולי נטתה מפני כי עתה גם אותך הרגתי ואותה החייתי" (כב:לג). ופירש"י מהמדרש: 'ואותה החייתי' - ועתה, מפני שדיברה והוכיחתך ולא יכולת לעמוד בתוכחתה, כמו שכתוב: "ויאמר לא", הרגתיה, שלא יאמרו זו היא שסילקה את בלעם בתוכחתה ולא יכול להשיב, שחס המקום על כבוד הבריות. וכן: "והרגת את האשה ואת הבהמה" (שם).

אחת מההלכות הנובעות מהכלל ש'חס המקום על כבוד הבריות' אנו מוצאים בידי השבת אבידה, דילפינן מפסוק: "והתעלמת מהם" (דברים כב:א), ודרשו חז"ל (ב"מ ל:ל-): פעמים שאתה מתעלם וכו' הא כיצד וכו' שהי' זקן ואינה לפי כבודו [שישיבנה].

והנה, הגאון רב שלמה קלוגער זצ"ל בחכמת שלמה על חו"מ (סי' תרו' סע' א') כתב חידוש נפלא המבוסס על הכלל של 'פעמים שאתה מתעלם' שעורר ויכוח רב בין הפוסקים. בשו"ע שם איתא: הרוואה את חבירו טובע בים או לסטים באים עליו או חי' רעה באה עליו ויכול להצילו הוא בעצמו או שישכור אחרים להצילו ולא הציל וכו' עובר על: "לא תעמוד על דם רעך". וכתב המהרש"ק בחכמת שלמה: הרוואה את חבירו טובע בים וכו' - נראה לפענ"ד לכאורה דין חדש,

דהיינו דוקא אם אינו דרך בזיון להמציל. אז מחוייב להצילו בגופו, אבל אם הי' הצלה דרך בזיון להמציל, אם אינו יכול לשכור לאחרים להצילו, אז אינו מחוייב להצילו בגופו אם הי' לו בזיון או טירחא יתירה, דהוא זקן או כדומה. והטעם, כיון דילפינן הצלת גופו מ'והשבותו לו' וכו' כמ"ש בש"ס (סנהדרין עג.) ובסמ"ע (סק"א) ג"כ, א"כ כיון דמטעם השבת אבידה הוא, כמו באבידה קיי"ל "והתעלמת" - פעמים שאתה מתעלם, כמו שדרשו חז"ל (ב"מ ל:). כגון זקן ואינו לפי כבודו, א"כ הכא נמי מהשבת גופו פטור כהאי גוונא.

ואין להקשות, נהי דמהשבת אבידה פטור, מ"מ גופו שאני, [ו]מכח הפסוק ד"לא תעמוד על דם רעך" מחוייב להצילו, דא"כ מנא לי' להש"ס (סנהדרין שם) דחייב להצילו בשכר מכח דפריך דאי בגופו מ'והשבותו' נפקא, דילמא לכך נצרך "לא תעמוד" אף על אינו לפי כבודו. אלא ודאי, אף מלאו ד"לא תעמוד" פטור באינו לפי כבודו וכו' (עיי"ש שמביא עוד רא"י). כן נראה לפי עניות דעתי נכון וברור ודוק היטב. מיהו, צריך עיון מפירש"י ב"ק (ק. ד"ה ביקור חולים וקבורה) שכתב וז"ל: קבורה, כגון בזקן ואינו לפי כבודו. קמ"ל דאפ"ה חייב, עכ"ל, א"כ משמע דאף קבורה חייב אף דאינו לפי כבודו, וכן הוא ש"ס מפורש (ב"מ ל:). ומכל שכן בחייו דחייב דאיכא פיקוח נפש, וצריך עיון טובא כעת, ודו"ק.

בקובץ שערי הלכות (קונטרס ט"ז עמ' כ"ט) כתוב על מה שהקשה המהרש"ק מקבורה, דאי משום הא לא איריא, דהא דפטור הזקן ואינו לפי כבודו מלהשיב אבידה, היינו משום דבעל האבידה מחוייב למחול על ממונו משום כבוד הזקן. ולפ"ז יש לחלק בין הנושאים, ובהקדם סברתו של השו"ת בית שערים (או"ח סי' שט"ט) דהא דבעל האבידה מחוייב למחול על ממונו, זהו רק במי שמחוייב במצות, משא"כ במת שפטור מן המצוות, אינו מחוייב בכבודו של הזקן ולכן מחוייב הזקן לקבור את המת אף על פי שאינו לפי כבודו. ולעולם יש לומר דזקן ואינו לפי כבודו פטור אף מהצלת גופו של אדם חי, ולא קשה מידי מקבורה.

והנה, בספר חיי בנימין (ח"ב עמ' רט"ו) כתב על חידוש המהרש"ק בחכמת שלמה: וצריך עיון גדול, שהרי בב"מ (ל:) מבואר שכל שבשלו מחזיר, בשל חבירו נמי מחזיר. ובראשונים כתבו דהיינו בזקן ואינו לפי כבודו, וא"כ איך יצויר זקן ואינו לפי כבודו בהצלת גופו, הרי להציל את עצמו בודאי גם אם זה דרך בזיון, זה לא ימנע את הזקן מלהציל את עצמו, וכל מה שהיה עושה לעצמו גם לחבירו הוא מתחייב.

ובכדי ליישב את החכמת שלמה מוכרחים לחלק, שמה שהזקן מציל את עצמו אפילו בדרך בזיון אינו דומה לאבידה, כי באבידה אם הזקן מחזיר בשלו הרי הוכחה שאין בהחזרה זו פגיעה בכבודו, אבל מה שהזקן מציל א"ע בדרך בזיון באמת זהו פגיעה בכבודו, אלא שכדאי לו לותר על כבודו בכדי להציל את עצמו. אבל בעצם אין זה לפי כבודו, ומשו"ה פטרתו התורה מלעשות כן לחבירו.

ועיין בס' נפש חי' להגר"ר מרגליות ז"ל (או"ח סי' י"ב) שמביא מה שכתוב בחכמת שלמה שכתב: נלפע"ד דין חדש דהיינו דווקא אם אינו דרך בזיון להמציל וכו'. וכותב הנפש חי': והנה על כגון דא בוודאי אמרו דחדש אסור מן התורה, ותמה אני אם יצאו דברים הללו מפיו הקדוש וכו', עיי"ש. [הערת העורך: מ"ש הנפש חי': ותמה אני אם יצאו דברים הללו מפיו הקדוש' - אפשר לפרש, משום שהג"ה זו היא בסוף חושן משפט בס' תכ"ו, וכבר בהגהות החכמת שלמה בס' תכ"ד נראה כאילו סיים הגהותיו על חו"מ, שהרי כתב שם: בריך רחמנא אלקא דישראל דיסייען עד כען, ותהילה לקל איום ונורא אשר עזרנו לבאר תעלומות דברי רבותינו וכו'. ולפ"ז ההגהות הכתובות בס' תכ"ו נראות כאילו הוכנסו אח"כ לאחר שסיים המהרש"ק פירושו על חו"מ].

בספר תורת חכם (ח"ב עמ' תש"ו-ז') איתא: אולם, הגאון מהר"ם דן פלאצקי בספרו כלי חמדה (פ' כי תצא, דף קפ"ז ע"א) כתב משם רב אחד לדחות דברי הגאון מהרש"ק, שהרי גם לגבי ממון אמרו כל שבשלו מחזיר, בשל חבירו נמי מחזיר (ב"מ ל:). ועוד, שהרי מפורש אמרו (סוטה כא:) היכי דמי חסיד שוטה, כגון דקא טבעה איתתא בנהרא, ואמר לאו אורח ארעא לאצולה ולאסתכולי בה, ובא רעהו וחקרו, דאדרבה מדברי הגמרא סוטה הוא ראייה מדקרי ליה חסיד שוטה, ואמאי לא קרי ליה רשע, דעובר על לאו דלא תעמוד על דם רעך, אלא ודאי דאם הוא באמת אינו לפי כבודו אינו עובר בלאו, כמו בממון דאינו חייב להשיב אם אינו לפי כבודו, רק דהש"ס מחדש דזה אינו בגדר אינו לפי כבודו.

וכתב על זה הגאון בעל כלי חמדה, ולענ"ד אין הדבר צריך תשובה כלל, דברור הדבר דאחרי דמגלה לן הש"ס דהיכי דמי חסיד שוטה כגון שראה אשה טובעת בנהר ואינו רוצה להצילה, אם כן מבואר מזה דבדיני נפשות לא יתכן כלל גדר אינו לפי כבודו, וממילא אם אינו מציל הוא רשע ועובר על לא תעמוד על דם רעך, וגם אמרו חז"ל בפיקוח נפש הזריז הרי זה משובח (יומא פד:). וכתב הרמב"ם (פ"ב מהל' שבת ה"ג), וביתר ביאור בפיה"מ (שבת קכח:), דעושינן כן רק ע"י גדולי ישראל וחכמיהם ממש, ולא אשתמיט אדם לומר דאם אינו לפי כבודו של הגדול הזה להציל בעצמו עבור החולה, לא יהיה צריך לחלל את השבת, ועיי"ש שהאריך בזה לדחות דברי הגרש"ק.

וכן העיר מדנפשיה על דברי הגרש"ק מדברי הגמרא (יומא פד:): בשו"ת ציץ אליעזר (ח"ח סי' ט"ו, קונטרס משיבת נפש פרק ז' אות כ"א), ע"ש. ובחלק ט' (סי' י"ז, קונטרס רפואה בשבת פרק י"א אות ב') הביא שכן כתב לדחות הגרי"ש אלישיב (שליט"א) [זצ"ל] דכל שבשלו מחזיר,

בשל חבירו נמי מחזיר. ומעתה, החכם הזה אילו היתה בתו טובעת בנהר האם היה עומד מנגד - אטו בשופטני עסקינן? ואם כן אין מקום לדברי הגרש"ק. וע"ע ספר אגודת אזור (בורנשטיין, ורשא תרס"ו, דק"ו טהרת אזור אות ח'), ע"ש.

ומוסיף בעל תורת חכם: ולכאורה יש לדחות עוד, שהרי אמרו בגמרא (ברכות יט:), שביעות ל: גבי זקן ואינה לפי כבודו, דהני מילי בממונא, אבל באיסורא אין חכמה ואין תבונה ואין עצה נגד ה', ואם פיקוח נפש דוחה כל איסורין שבתורה, וכל איסורין דוחין לזקן ואינה לפי כבודו, אם כן כל שכן שזקן ואינה לפי כבודו לא ידחה לפיקוח נפש.

ושוב ראיתי בשו"ת אגרות משה (יו"ד ח"ב סי' קע"ד ד"ה ומש"כ המנ"ח) שכתב לדחות דברי הגרש"ק בכיו"ב, שאם כבוד שמים נדחה, דהרי נדחו כל איסורי התורה החמורים ביותר, כשבת ומאכלות אסורות מפני פקוח נפש של פחות שבפחותים ואפילו בשביל עובר עבירות לתיאבון, כל שכן שנדחה כבוד בשר ודם אף של הגדול שבגדולים, ע"ש.

וע"ע מה שכתבו בדברי הגאון מהרש"ק בספר מלא הרועים (ערך כבוד הבריות, אות כ"ה), ובספר נפש חיה מרגליות (סי' י"ג), ובספר עקבי חיים קלפהולץ (סי' מ"ט אות ז'), ובשו"ת מנחת יצחק (ח"ב סי' פ"ד אות ד', ח"ה סי' ז' אות י"ח), ובשו"ת לב אריה (ח"א סי' מ"ב), ובשו"ת שאילת חמדת צבי (ח"ב סי' י"ט אות ב'), ובשו"ת ציץ אליעזר (ח"י סי' כ"ה פרק כ"א), ובשו"ת משנה הלכות (ח"ט סי' ת'), ובשו"ת באר שרים (ח"ג סוסי" ד'), ובספר זרע חיים (סי' י"ג), ע"ש. וע"ע מ"ש הגאון מהרש"ק גופיה בספרו נדרי זריזין (נדרים מ. דע"ד רע"ב), ע"ש.

לז"נ מורי ורבי הגאון הרב אברהם יעקב בן הרב מאיר הכהן פאם זצ"ל - נפ' כ"ח מנחם אב תשס"א
לז"נ ר' בנימין בן הרב ר' מרדכי ז"ל שור
לז"נ מרת עטא שרה בת ר' בנימין ע"ה - נפ' כ"ג אדר א' תשס"ח

TORAH LODAAS

PARSHIYOS CHUKAS-BALAK
© COPYRIGHT 2023
BY RABBI MATIS BLUM Z"L

רוחמה ליבא בת רבקה לרפ"ש

צביה חיה בת לאה ברעניא לרפ"ש

“זאת חקת התורה אשר צוה ה' לאמר” (יט:ב)

“This is the law of the Torah that Hashem has commanded to say ...”

The *Dubner Maggid, Z'T'L*, points out that a mortal with such limited mental capabilities should not wonder why he is incapable of comprehending certain laws and precepts of the Torah. To the contrary - what he should wonder is how he is able to understand the little bit that he does.

This can be likened to a simple person who became wealthy, and used his newfound wealth to influence a prominent Rov to permit his son to marry his [the wealthy man's] daughter. However, after the marriage, the wealthy man noted that the Rov never spoke to him, and had nothing to do with him.

The wealthy man asked the Rov, “I am surprised at the way you treat me - how you ignore me. Aren't we *Mechutanim*?”

The Rov replied, “You should not wonder why I do not have anything to do with you now. What should amaze you is how I became your *Mechutan* in the first place ...”

Similarly, concludes the *Dubner Maggid*, Hashem selected us as His Chosen People and gave us His Torah, and we think that since we are *Mechutanim* of His, He should reveal to us all of the esoteric meanings and explanations of the Torah. Actually, though, what should surprise us is why He chose us in the first place as His nation to share in His sublime Torah.

This is what the *Posuk* implies: זאת חקת התורה - “This is the *Chok* [a law which is beyond our comprehension] of the Torah” - אשר צוה ה' לאמר - the fact that Hashem chose to tell it to us, in the first place ...

“ויקחו אליך פרה אדומה תמימה” (יט:ב)

Rashi, quoting the Midrash, writes: It will always be called after you - the heifer that Moshe prepared.

The *Peninim Yekorim* explains the Midrash according to the *Mekubalim* who say that if one is unable to concentrate on all of the appropriate thoughts while he is praying, he should simply think - before he begins *Davening* - that his recitation should be considered as

having encompassed all of the *Kavonos* of the *Anshei Knesses Hagedola* who had formulated the *Tefillos*.

By the same token, since Hashem had informed Moshe that he would be the only one to whom He would reveal the intricacies of the *Para Aduma*, whenever anyone else would wish to prepare a *Para Aduma* he would be forced to think to himself that he is doing this according to all of the *Kavonos* that were revealed to Moshe concerning this matter. It is for this reason that the *Para Aduma* will always be called after Moshe Rabbeinu.

“ויפתח ה' את פי האתון” (כב:כד)

“And Hashem opened the mouth of the donkey ...”

What was the purpose of this miracle?

The *Kli Yokor* explains that Hashem wished to show Bilom that he and the donkey were on an equal par because the donkey does not speak by nature, but began speaking for the honor of Yisroel. [Rashi says that it asked Bilom why he was going to curse Bnei Yisroel.] So too, Hashem gave the power of prophecy to Bilom for the sole purpose of bringing honor to Bnei Yisroel - so that the other nations of the world would not be able to say that if they would have had a prophet as Bnei Yisroel did, they would have mended their ways.

“ויילך שפי” (כג:ג)

“And he [Bilom] went alone ...”

The *Gemorah* (Shabbos 17) says that Chazal forbade eating the bread and oil of idolaters, because this might lead to drinking their wine - פתן ושמן משום יינן - And they forbade their wine because this could lead to assimilating with their daughters.

The *Chasam Sofer, Z'T'L*, notes that the word ‘שפי’ can be interpreted as an acronym for פתן, שמן, יינן. Bilom wished to cause Bnei Yisroel to sin with the daughters of Moav. How did he attempt to accomplish this? By inducing Bnei Yisroel to consume the bread, oil, and wine of the Moavites.

This thought is hinted in the expression “ויילך שפי” - and he went with the plan of שפי.

HALACHIC DISCUSSIONS

(not to be relied upon for Halacha L'Ma'aseh)

The Prisha (Yoreh Deah 265) brings from the Hagahos Maimoniyos the practice in Eretz Yisroel was that the Mohel placed the Orla into water, while in Bavel they would place it into earth.

For those who use earth, when a Bris takes place on Shabbos, there can be a number of serious Halachic issues: digging, bringing the earth in from outside where there is no Eiruv, moving Muktzah [if the earth was not set aside from before Shabbos] etc.

According to some (Sefer Ha'itim), it is forbidden to place the Orla into earth on Shabbos, while others permit doing so provided that the earth was designated before Shabbos for use at the Milah (see Bach). Some have the custom of leaving the Orla on the Kisei Shel Eliyahu until after Shabbos (Minhagei Vermaisa).

QUESTIONS OF THE WEEK

- 1) In which three instances does the rule of *Kana'in Pog'in Bo* [those who are zealous for the honor of Hashem may kill someone who is sinning] apply?
- 2) After Bilam blessed Bnei Yisroel, Balak clapped his hands in anger. Which person, mentioned in Chumash, killed someone when he clapped his hands?
- 3) Which one Bracha of Bilam had a lasting effect?
- 4) Who succeeded Bilam as the king of Kush?
- 5) When Bilam became angry at his donkey, why did he hit him instead of cursing him?
- 6) Which person mentioned in this week's Parsha was a greater sorcerer than Bilam?
- 7) What were the names of the two boys who accompanied Bilam?
- 8) What particular astronomic incident that Balak witnessed caused him to fear Bnei Yisroel?
- 9) What did Bilam have in common with Yoseif?
- 10) Who came later in history to rectify the sin of Zimri and Kozbi?
- 11) Who hired Bilam and his father to curse another nation?
- 12) Who were the seven prophets of the *Umos Ha'olam*?
- 13) Who were "the elders of Midyan" (22:4)?
- 14) Who enacted the *Gezeira on Stam Yei'nam*?

ANSWERS

- 1) The rule of *Kana'in Pog'in Bo* applies to a person who steals one of the *Klei Shoreis* of the Beis Hamikdash; to one who blasphemes Hashem with the name of an *Avoda Zoro*; and to one who sins publicly with a non-Jewess (Sanhedrin 81b).
- 2) When Lemech heard that he had killed Kayin, he clapped his hands in anguish, and in the process killed

his son, Tuval Kayin (see Rashi Bereishis 4:23).

- 3) The one Bracha of Bilam that had a lasting positive effect was that Bnei Yisroel should always have Shuls and Batei Medrash - "מה טובו אהליך וגו'" (Sanhedrin 105b)
- 4) According to the Midrash, before going to Midyan, Moshe ruled Kush for forty years. He succeeded Bilam as king of Kush (Yalkut Shimoni, Shmos 168).
- 5) Bilam hit, rather than cursed his donkey, because he knew that he couldn't give more than one curse per day, and wanted to save it to curse Bnei Yisroel. Another explanation is that Bilam's curses were effective because he was familiar with the precise moment of Divine anger each day. However, when he became angry at his donkey the time of Divine wrath had not occurred (Ba'al Haturim 22:23).
- 6) Balak (Bemidbar Rabba 20:7).
- 7) Yanis and Yamris (Targum Yonoson 22:22).
- 8) Moshe stopping the sun (Ba'al Haturim 22:2).
- 9) They both began their "careers" by interpreting dreams (see Targum Yonoson 22:5; Tanchuma Yoshon, Balak 5).
- 10) According to the Rama Mi'Pano in Sefer Hagilgulim, Rabbi Akiva was a *gilgul* of Zimri and the wife of Turnus-rufus was a *gilgul* of Kozbi, and when she converted and married Rabbi Akiva in a permissible manner without causing him to sin (see Tosafos and Ran on Nedarim 50b), it rectified the sin of Zimri and Kozbi.
- 11) Before Sichon waged war on Mo'av, he hired Bilam and his father to curse Mo'av (Tanchuma, Balak 4).
- 12) Bilam and his father Be'or, Iyov, Elifaz, Bildad, Tzofar, and Elihu (see Baba Basra 15b). The Yalkut Midrashei Teiman (cited in the Torah Sheleima 22, note 81) replaces Bilam's father with Yisro.
- 13) The five kings of Midyan mentioned in Parshas Matos (31:8) - *אוי, רקם, צור, חור, רבע* - (see Ibn Ezra 22:4). Also, see the Ramban.
- 14) Pinchas (Pirkei D'Rebbi Eliezer 47).

NOW AVAILABLE

The sefer *נר מתיהור* is available for purchase:

- in seforim stores
- via shipping by emailing torahlodaas@gmail.com
- by picking up in Monsey, Queens, or Lakewood.
Please be in touch via email.

The sefer *מצא טוב שמחות* and the set of Torah Lodaas volumes 1-5 are available for purchase. Email to purchase.

The material for this issue has been reprinted from previous years